

อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม

นาย เอกชัย ฤทธิภักดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

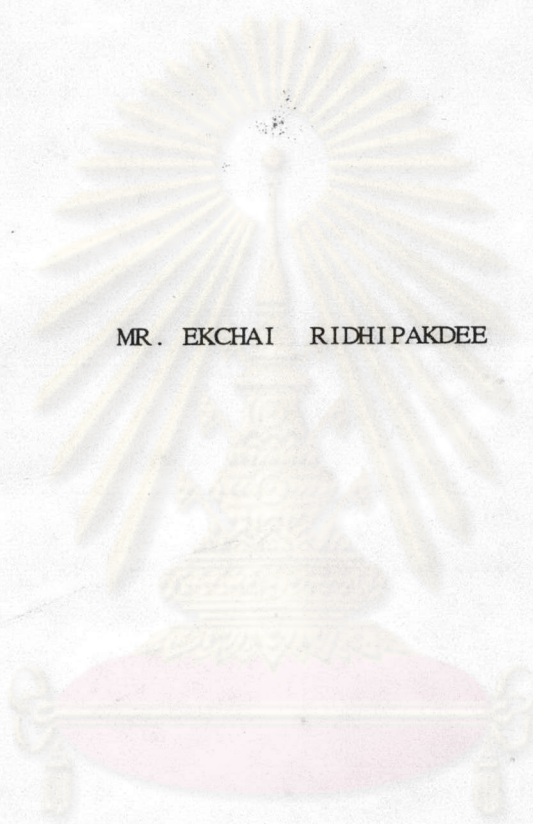
พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-259-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16๗961๙6

ENVIRONMENTAL CRIME : A CASE STUDY OF INDUSTRIAL FACTORY

MR. EKCHAI RIDHIPAKDEE

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis submitted in fulfillment of the requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-259-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม

โดย

นายเอกชัย ฤทธิภักดี

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์คณิง ภาไชย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลย์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....กรรมการ

(อาจารย์พงศ์เทพ เทพกาญจนา)

.....กรรมการ

(อาจารย์ประพจน์ คล้ายสุบรรณ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เอกชัย ฤทธิภักดี : อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีโรงงานอุตสาหกรรม
(ENVIRONMENTAL CRIME : A CASE STUDY OF INDUSTRIAL FACTORY)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, 247 หน้า.

ISBN : 974-634-259-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิเคราะห์ว่า การนำเอามาตรการทางอาญาที่เหมาะสมมาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ผลของการวิจัยพบว่า ลักษณะของการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยและทรัพย์สินของประชาชน สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดว่าเป็นอาชญากรรมต่อสิ่งแวดล้อม อันมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ดังนั้น แนวความคิดในการนำกฎหมายอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ จึงมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาและเหมาะสมกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมาตรการทางอาญาที่นำมาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อมยังมีปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ควรปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางอาญาให้สอดคล้องกับลักษณะของความรุนแรงของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ควรมีการกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน การนำเอาหลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยเคร่งครัด (Strict Criminal Liability) ต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การนำมาตรการเสริมมาใช้ควบคู่กับมาตรการทางอาญาต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม การตั้งหน่วยงานพิเศษในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม และควรเพิ่มบทบาทของประชาชนในคดีสิ่งแวดล้อม เช่น การนำเอาหลักการเรื่อง "Citizen Suit" และ "Class Action" มาใช้ในคดีสิ่งแวดล้อม

ภาควิชานิติศาสตร์
สาขาวิชานิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C570231 : MAJOR LAW
 KEY WORD: : ENVIRONMENTAL CRIME/ INDUSTRIAL FACTORY/ CRIME

EKCHAI RIDHIPAKDEE : ENVIRONMENTAL CRIME : A CASE
 STUDY OF INDUSTRIAL FACTORY. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF.
 SUNEE MALLIKAMARL, Ph.D. 247 pp. ISBN : 974-634-259-2

This research aims to analyze the implementation of the appropriate criminal measures for enforcing environmental crime in order to control environmental pollution caused by industrial factory.

The research has found that the environmental pollution causes serious damage to the health of persons and properties, and effects to community, economic development as well as environmental deterioration. Thus, such action is considered to be environmental crime that is one kind of economic crimes. Consequently, the concept of implementation of criminal law against pollution offence is compatible with the objective of criminal law and also suitable to prevent and suppress the environmental crime. However, the implementation of criminal measures is still limited by its nature and insufficient to resolve the above mentioned problems.

The research has recommended that the criminal measures toward the gravity of environmental crime should be improved. It is necessary to enact the criminal offence for environmental pollution, especially adhering the strict criminal liability for the environmental offence and also adopt the subsidiary measures serving as preventive sanctions together with the criminal measures. The particularly responsible agency should be considered to establish and the role of public participation in the environmental case, such as Citizen Suit and Class Action, also should be adopted.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์
 สาขาวิชา.....นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิติส..... *aw*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาและความช่วยเหลือทั้งใน
ด้านวิชาการ คำลั้งใจ และทุนทรัพย์ จากท่านทั้งหลายที่มีแก่ผู้เขียน ใน โอกาสนี้ ผู้เขียนขอ
สำนึกพระคุณจนมิอาจลืมเลือนได้และปรารถนาที่จะแสดงกตเวทิตาทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ศุภย์ มัลลิกะมาลย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและคำปรึกษา ตลอดจนความช่วยเหลือใน
ด้านต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนอย่างดียิ่ง

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์หญิง ภาไพ ประธานกรรมการสอบ
ที่ได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนอย่างดียิ่ง

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์
พงศ์เทพ เทพกาญจนา และอาจารย์ประพจน์ คล้ายสุบรรณ กรรมการสอบ ที่ได้ให้คำแนะนำ
และคำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้เขียนอย่างดียิ่ง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณวิทยา พันธุ์ประสิทธิ์เวช คุณยุรพงศ์ ศรีสมบุญ
อัยการโกเมท ทองภิญโญชัย คุณชนภัทร วินยวัฒน์ คุณเด่นเดือน เศษฐสมาน คุณลัดดา
เกียรติก้องขจร Prof. Dr. S. Matthews Mr. Roy U. Rayo และคุณกนกนิภา รสรื่น
ตลอดจนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้มีพระคุณอีกหลายท่าน
ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่สาว พี่ชาย และญาติพี่น้องทุกท่านที่กรุณา
ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา

ท้ายที่สุดหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบให้
เป็นกตเวทิตาแก่บิดามารดา พี่สาว พี่ชาย และบูรพาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนญาติพี่น้อง รวมทั้ง
ผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขอภัยมา ณ
โอกาสนี้

นายเอกชัย ฤทธิภักดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	17
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	18
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	18
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	19
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	19
บทที่ 2 แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม	20
2.1 ลักษณะทั่วไปของอาชญากรรม	20
2.1.1 ความหมายของอาชญากรรม	21
2.1.2 ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	28
2.1.3 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรรมกับอาชญากรรม ทางเศรษฐกิจ	31
2.1.4 ความแตกต่างระหว่างอาชญากรรม (Crime) กับการกระทำผิด (Offence)	34

2.2	การพิจารณาถึงความเป็นอาชญากรรมของการก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม.....	45
2.2.1	การก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมที่ขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อบรรทัดฐานความประพฤติของคนในสังคม.....	45
2.2.2	การก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสังคม.....	54
2.3	การให้ความหมายของคำว่า "อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม".....	60
2.4	ลักษณะพิเศษของอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	63
2.4.1	อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมมีลักษณะแตกต่างไปจากอาชญากรรมโดยทั่วไป.....	64
2.4.2	อาชญากรรมสิ่งแวดล้อมเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ.....	67
2.5	ความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมสิ่งแวดล้อมกับการก่อให้เกิดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม.....	69
บทที่ 3	การนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ.....	71
3.1	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	71
3.1.1	กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	71
3.1.2	ความรับผิดชอบทางอาญาต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	85
3.1.3	การบังคับใช้กฎหมายอาญาต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	89
3.2	ประเทศแคนาดา.....	101
3.2.1	กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	102
3.2.2	ความรับผิดชอบทางอาญาต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	112
3.2.3	การบังคับใช้กฎหมายอาญาต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	117

3.3	ประเทศเยอรมนี.....	122
3.3.1	กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	123
3.3.2	ความรับผิดชอบทางอาญาต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	126
3.3.3	การบังคับใช้กฎหมายอาญาต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	128
บทที่ 4	การนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ในประเทศไทย.....	131
4.1	ปัญหาและอุปสรรคในการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับต่อ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	131
4.1.1	การนำกฎหมายอาญามาใช้บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	132
4.1.2	นโยบายทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมายอาญาต่อ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	174
4.2	แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการนำมาตรการทางอาญามาใช้ บังคับต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	207
4.2.1	ความผิดอาญาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	207
4.2.2	หลักความรับผิดชอบทางอาญาต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	209
4.2.3	สภาพบังคับทางอาญาต่อความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	211
4.2.4	การบังคับใช้กฎหมายอาญาต่ออาชญากรรมสิ่งแวดล้อม.....	212
4.2.5	บทบาทของประชาชนในคดีสิ่งแวดล้อม.....	213
4.3	ความสัมพันธ์ระหว่างการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับต่ออาชญากรรม สิ่งแวดล้อมกับการควบคุมมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม.....	216
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	221
5.1	บทสรุป.....	221
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	233

รายการอ้างอิง..... 238
ประวัติผู้เขียน..... 247

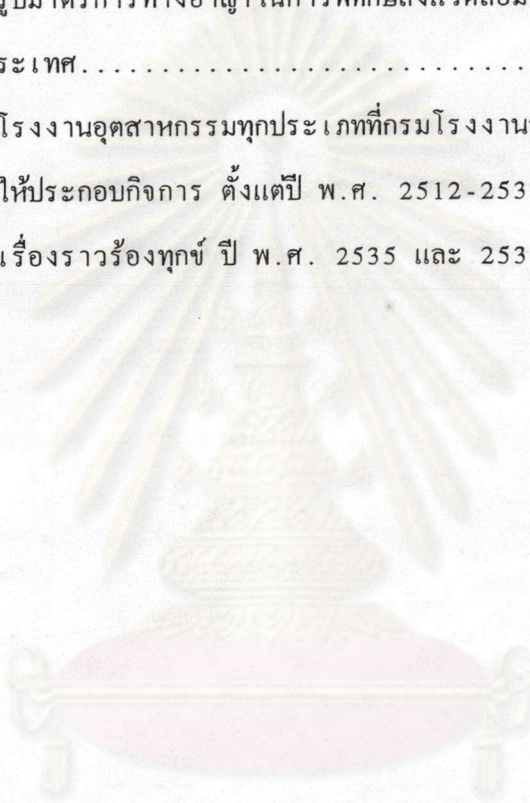

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	การปฏิรูปมาตรการทางอาญาในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับ นานาชาติ.....	2
ตารางที่ 2	จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทุกประเภทที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม อนุญาตให้ประกอบกิจการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512-2537.....	8
ตารางที่ 3	จำนวนเรื่องราวร้องทุกข์ ปี พ.ศ. 2535 และ 2536.....	15

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

- AWPPA : The Arctic Water Pollution Prevention Act หรือ
กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันน้ำขั่วโลกเหนือเป็นพิช
- CAA : The Clean Air Act หรือ
กฎหมายว่าด้วยน้ำสะอาด
- CEPA : The Canadian Environmental Protection Act หรือ
กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศแคนาดา
- CERCLA : The Comprehensive Environmental Response Compenstaion and
Liability Act หรือ
กฎหมายว่าด้วยการแก้ไขการทดแทนความเสียหายและความรับผิดชอบสิ่งแวดล้อม
- CWA : The Clean Water Act หรือ
กฎหมายว่าด้วยน้ำสะอาด
- DOJ : The Department of Justice หรือ
กระทรวงยุติธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา
- EPA : The Environmental Protection Agency หรือ
สำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา
- RCRA : The Resource Conservation and Recovery Act หรือ
กฎหมายอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
- TSCA : The Toxic Substance Control Act หรือ
กฎหมายควบคุมสารพิษ